



Huvudförhandling M 114-25

21 maj 2026

Sakägarnas presentation

1. Om sakägarkretsen
2. Utgångspunkter för domstolens prövning
3. Genomfört samråd
4. Natura 2000 och naturreservat
5. MKN och 4 kap. 11-12 §§
vattenförvaltningsförordningen
6. Tvångsrätt enligt 28 kap. 10 §
7. Verkställighetsförordnande

1. Om sakägarkretsen

En frågeställning där sökanden och Sakägarna har helt olika uppfattningar om hur kretsen ska beräknas. Har primärt berörts och utvecklats i Sakägarnas yttrande från september 2025.

Det primära enligt Sakägarna – den aktuella ansökan omfattar åtgärder som är utspridda över ett stort geografiskt område.

Vidare en typ av omfattande infrastrukturprojekt som Århuskonventionen är skapad för att omfatta. Omfattar muddring i en mycket stor skala som kommer att helt förändra förutsättningarna.

Klar skillnad mot att exempelvis fördjupa en farled nära en hamn eller område där inga privata intressen finns.

1. Om sakägarkretsen forts.

De särskilda regler som berör frågan om sakägare i 9 kap. 2 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamheter är skapade för en annan tid och andra förutsättningar.

Istället får anses föreligga en, jämfört med den tid då regeln skapades, utökad krets som kan anses vara sakägare i ansökningar som berör nu aktuell typ av projekt.

Följer även av det faktum att Högsta förvaltningsdomstolen antog ett synsätt som är i linje med det nu anförda när frågan prövades i sistnämnda domstol.

2. Utgångspunkter för domstolens prövning

Prövning via reglerna i 17 kap. miljöbalken har förgått hanteringen i nu aktuellt mål och till detta hörande ansökan.

Normalt sett ger detta att prövningen av frågan om tillåtlighet är avgjort, är den primära anledningen till 17 kap. och dess konstruktion.

Om det projekt som omfattas av beslut enligt 17 kap. dock bedöms påverka Natura 2000-område så råder det idag ett läge där det går att ifrågasätta om "vidden" av regeringens beslut verkligen medför det sökanden i målet angett.

2. Utgångspunkter för domstolens prövning forts.

Det får anses klarlagt att det vid tidpunkten för denna huvudförhandling är oklart vad lagstiftaren egentligen avser göra med 17 kap. miljöbalken. Klara tecken tyder på att kapitlet kan komma att göras om eller rent av tas bort.

Praxis från MÖD och HD visar dessutom att det går att ifrågasätta om denna typ av prövning verkligen uppfyller kraven i art- och habitatdirektivets art. 6.3 och 6.4.

De slutsatser som måste dras är därför att betydelsen av prövningen enligt 17 kap. inte är så uppenbar som sökanden anger. Då frågan inte kan sägas ha hanterats under skriftväxlingen föreligger skäl för avvisning.

2. Ytterligare om vidden av regeringens beslut

Regeringens prövning enligt 17 kap. miljöbalken berör egentligen primärt kopplingen till regeln i 1 d lagen om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled.

Regeringens beslut svarar därmed enbart på frågan om tillåtlighet kopplat till nämnd lag.

Bundenheten för domstolen när det gäller Natura 2000, som är en unionsrättsligt baserad fråga, går därmed ytterligare att ifrågasätta.

3. Genomfört samråd

Det samråd som genomförts av sökanden utgår från ställningstagande och bedömningen kopplat till regeringens beslut.

Med tanke på slutsatserna från Sakägarnas sida när det gäller vidden av regeringens beslut så påverkar detta även frågan om samrådet och om detta kan sägas uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken.

Slutsatsen som Sakägarna anser är möjliga att dra är att samrådet inte kan sägas vara korrekt utfört.

3. Genomfört samråd forts.

Oaktat dessa slutsatser och frågan om regeringens beslut – Sakägarna anser ändå att samrådet är inkorrekt genomfört.

Skälet till denna slutsats har att göra med att samrådet genomfördes under år 2018. Därefter kom ett längre uppehåll om ca 6 år att ske innan sökanden kom att återkomma i frågan år 2024.

Det som då skedde var ett enligt sökanden ”kompletterande samråd”.

Sistnämnda efter regeringens beslut, leder till ett för Sakägarna väldigt utmanande läge där det varit synnerligen svårt att veta och förhålla sig till förutsättningarna under samrådets genomförande.

Samrådet funktion negativt påverkad på ett sätt som medför skäl för avvisning.

4. Natura 2000 och naturreservat

Utöver vad som anförts tidigare om bundenheten av regeringens beslut så anser Sakägarna att det fortsatt föreligger stora frågeställningar kring påverkan på framförallt Natura 2000-områdena.

I de fall då fråga förelegat i domstolarna när det gäller påverkan på Natura 2000 i vattenområden så har hittills i flera avgöranden anlagts ett strängt synsätt.

Väg 62 och dess påverkan på Klarälven är ett talande exempel där tillstånd för erosionspåverkande åtgärder nekats två gånger under de senaste 10 åren, senast i målet M 1123-23 m.fl.

4. Natura 2000 och naturreservat forts.

Varken MÖD eller HD tog upp överklagande av beslutet om avvisning.

Rimligen måste rättsläget just nu anses medföra att vid frågeställningar som gäller såväl pågående som planerade åtgärder där det finns en beaktningsvärd risk för påverkan på Natura 2000-område så behöver en sökande klargöra att risk för negativ påverkan inte föreligger i mycket stor omfattning.

Sökandens utredningsbörda omfattar att utreda kumulativa effekter som riskerar att påverka områdets bevarandevärden.

Det underlag som nu föreligger i ansökan medger inte sådana bedömningar varför det föreligger skäl för domstolen att besluta om avvisning eller avslag.

5. MKN och 4 kap. 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen

För att inte de i ansökan angivna åtgärderna ska anses stå i strid med 5 kap. 4 § miljöbalken krävs att förutsättningarna som anges i 4 kap. 11-12 §§ i vattenförvaltningsförordningen är uppfyllda.

Reglerna i sistnämnda förordning förhållandevis sällan använda, krävs att det är frågan om en åtgärd av stor betydelse för allmänna intressen.

Praxis saknas till stor del, det enda egentliga avgörandet från högre instans som finns är HFD:s avgörande om täkt av kalksten på Slite (7208-21).

Avgörandet samt vad som framgår av HaV:s vägledning får anses visa att det uppställs omfattande krav för att undantaget i 12 § ska var tillämpligt.

5. MKN och 4 kap. 11-12 §§ vattenförvaltningsförordningen

De tre punkterna i 12 § måste alla vara uppfyllda och där ska särskilt framhållas punkten 3 som omfattar att alla genomförbara åtgärder för att mildra den negativa påverkan på statusen vidtas.

De underlag och utredningar som sökanden har tagit fram i målet och även kompletterat med uppfyller enligt Sakägarna inte de krav som framgår av 12 §.

Därmed så föreligger en risk för att normsättningen inte uppfylls varför ett äventyrande av normen på det sätt som 5 kap. 4 § miljöbalken anger kan sägas föreligga.

Domstolen får i ett sådant läge inte meddela tillstånd.

6. Tvångsrätt enligt 28 kap. 10 §

Att via tvång erhålla den rådighet som krävs för genomförande av ett ärende som omfattar vattenverksamhet är en form av undantag.

Grundtanken är att en sökande ska finna former för att på frivillig väg skapa sig nödvändig rådighet.

Regeln är tänkt som en sista utväg, när inget annat tillvägagångssätt är möjligt.

Enligt Sakägarna så har inte sökanden i tillräcklig omfattning undersökt möjligheterna till frivilliga lösningar vilket i sin tur medför att förutsättningarna i 28 kap. 10 § inte är uppfyllda.

7. Verkställighetsförordnande

De mera övergripande förutsättningarna för verkställighetsförordnande skulle kunna anses uppfyllda.

Dock gäller att det är frågan om en ansökan som påverkar ett stort antal privatpersoner.

För den enskildes rättigheter och möjligheter att förhålla sig till projektet så är det viktigt att tydlighet råder kring förutsättningarna.

Detta kommer att kompliceras betydligt om verkställighetsförordnande meddelas varför detta bör nekas av domstolen.

TACK FÖR ATT NI LYSSNADE

www.sjutton34.se